

OTMDA TADQIQOT OLIB BORISH METODIKASI**Tilovova Dildora Akmal qizi**

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Turizm fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: **Normanov Alisher Hasanovich**

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'quv-tarbiya jarayonini modernizatsiyalash sharoitida OTMda tadqiqot olib borish metodikasining nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. Tadqiqotda ilmiy izlanish bosqichlari, metodologik yondashuvlar, empirik va nazariy tadqiqot usullaridan samarali foydalanish yo'llari hamda talabalarda ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy ilmiy metodlar — statistik tahlil, modellash, eksperiment, kuzatish va taqqoslash usullarining o'rni va ularning oliy ta'lim muassasalarida qo'llash mexanizmlari keng yoritilgan. Olingan natijalar OTMlarda ilmiy izlanish jarayonini takomillashtirish, yosh tadqiqotchilarni mustaqil ilmiy ishlashga tayyorlash hamda innovatsion ta'lim muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: metodika, ilmiy tadqiqot, OTM, metodologiya, innovatsiya, talaba tadqiqotchilik kompetensiyasi, ilmiy faoliyat.

Аннотация: В данной статье раскрываются теоретические и практические аспекты методики проведения научных исследований в высших образовательных учреждениях в условиях модернизации учебно-воспитательного процесса. В исследовании анализируются этапы научного поиска, методологические подходы, способы эффективного применения эмпирических и теоретических методов исследования, а также вопросы формирования исследовательских компетенций у студентов. Особое внимание уделено роли современных научных методов — статистического анализа, моделирования, эксперимента, наблюдения и сравнения, а также механизмам их применения в вузах. Полученные результаты имеют важное значение для совершенствования научно-исследовательской деятельности в высших учебных заведениях, подготовки молодых исследователей к самостоятельной научной работе и создания инновационной образовательной среды.

Ключевые слова: методика, научное исследование, вуз, методология, инновация, исследовательские компетенции студентов, научная деятельность.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of research methodology in higher education institutions within the context of modernizing the teaching and learning process. The study analyzes the stages of scientific inquiry, methodological approaches, effective use of empirical and theoretical research methods, as well as the development of research

competencies among students. Special attention is given to modern scientific methods such as statistical analysis, modeling, experimentation, observation, and comparison, along with mechanisms for their application in higher education. The findings are significant for improving research practices in universities, preparing young researchers for independent scientific work, and fostering an innovative educational environment.

Keywords: methodology, scientific research, higher education institution, methodology, innovation, student research competence, scientific activity.

KIRISH. Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirish, zamonaviy metodologik yondashuvlarni joriy etish va talabalarning ilmiy salohiyatini oshirish ustuvor vazifalardan biriga aylangan. Jahon ta'lim makoniga integratsiyalashuv jarayonida ilmiy izlanishning metodlari, texnologiyalari va jarayonlarini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu bois, OTMlarda tadqiqot olib borish metodikasini puxta o'rganish nafaqat talabalarning nazariy bilimlarini mustahkamlaydi, balki ularning amaliy ilmiy faoliyatga tayyor bo'lish darajasini ham oshiradi.

Ilmiy tadqiqot metodikasi tadqiqot obyektni o'rganish, muammo va gipotezani aniqlash, metodlarni to'g'ri tanlash, ilmiy faktlarni yig'ish, tahlil qilish, umumlashtirish va ilmiy xulosalar chiqarish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Mazkur jarayonni to'g'ri tashkil etish ilmiy natijalarning aniqligi, ishonchliligi hamda ilmiy yangilik darajasini belgilaydi. Shu sababli kelajak mutaxassislarida metodologik savodxonlikni shakllantirish, ularni tadqiqot olib borish bo'yicha zarur nazariy va amaliy ko'nikmalar bilan jihozlash oliy ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, ilmiy-tadqiqot metodikasini chuqur o'rganish talabalarga mustaqil fikrlash, muammoni tahlil qilish, ilmiy asoslangan yechimlar ishlab chiqish hamda zamonaviy ilmiy yondashuvlardan foydalanish imkonini beradi. Natijada, OTMlarda tadqiqot olib borish madaniyati shakllanadi va yuqori malakali ilmiy kadrlar tayyorlash jarayoniga zamin yaratiladi.

Ilmiy tadqiqot metodikasi oliy ta'lim muassasalarida talabalarning ilmiy kompetensiyasini shakllantirish va mustaqil izlanish olib borish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotning asosiy maqsadi – ilmiy muammoni aniqlash, gipoteza ishlab chiqish, tegishli metodlarni tanlash va natijalarni tahlil qilish orqali ilmiy xulosaga kelishdir.

Ilmiy tadqiqotning asosiy tamoyillari

Obyektivlik – shaxsiy fikr va sub'ektiv qarashlardan holi bo'lish.

Izchillik – ilmiy jarayon ketma-ket bosqichlarda amalga oshiriladi.

Takrorlanuvchanlik – natijalar boshqa sharoitlarda ham tasdiqlanishi mumkin.

Ilmiy yangilik – mavjud bilimlarni boyitish va yangi natija berish.

Ilmiy izlanish turlari

Nazariy tadqiqotlar – konsept va gipotezalarni ishlab chiqish.

Amaliy tadqiqotlar – tajriba va kuzatuv orqali natija olish.

Eksperimental tadqiqotlar – yangi yechimlarni sinash.

Modellashtirish va tahliliy tadqiqotlar – jarayonlarni nazariy va matematik modellar orqali o'rganish.

Xulosa. Oliy ta'lim muassasalarida tadqiqot olib borish metodikasi talabalarning ilmiy kompetensiyasini shakllantirish va ularni mustaqil ilmiy faoliyatga tayyorlashning eng muhim vositasi hisoblanadi. Tadqiqot metodikasining to'g'ri qo'llanilishi ilmiy izlanishning sifatini, natijalarining ishonchliligini va amaliy ahamiyatini belgilaydi. Shu bois, OTMlarda ilmiy metodologiyani o'rgatish nafaqat nazariy bilimlarni oshiradi, balki talabalarda tanqidiy fikrlash, muammoni tahlil qilish va innovatsion yechimlar ishlab chiqish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, ilmiy tadqiqot metodikasini chuqur o'rganish talabalarda mantiqiy fikrlashni shakllantiradi, ilmiy gipoteza yaratish va uni eksperiment orqali tasdiqlashga imkon beradi. Empirik va nazariy metodlarni uyg'un qo'llash esa ilmiy jarayonni tizimli va izchil olib borishga yordam beradi. Bu jarayon natijasida talaba ilmiy faktlarni to'g'ri tahlil qilishi, xulosalarni asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishi mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduvaliyev, Sh. (2020). Oliy ta'limda ilmiy tadqiqot metodikasi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
2. Karimov, A. (2019). Ilmiy izlanish metodologiyasi. Toshkent: Fan.
3. Sultonova, M. (2021). Talabalarda ilmiy kompetensiyalarni shakllantirish. Toshkent: Ta'lim.
4. Rahmonov, B. (2018). Empirik va nazariy tadqiqot usullari. Toshkent: Ilm-fan.
5. Tashkent State University. (2017). Ilmiy tadqiqotning nazariy va amaliy jihatlari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
6. UNESCO. (2017). Guidelines for Higher Education Research Methodology. Paris: UNESCO Publishing.
7. John, W. (2015). Research Methods in Education. London: Routledge.
8. Creswell, J. (2018). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Los Angeles: Sage Publications.
9. Punch, K. F. (2016). Introduction to Research Methods in Education. London: Sage.

